

Metsään mentiin, kun johtajuutta haettiin käräjiltä

Tässä pääkirjoituksessa keskitytään Hammaslääkärilehden yleisestä linjasta jossain määrin poiketen yhden kunnan tapahtumiin. Kirjoitusta ei ole laadittu juoruilu- eikä missään muussakaan ilkeilymielessä. Kyse on kuitenkin monia henkilöitä koskettaneesta tapahtumasarjasta, jota ei kaiken järjen mukaan olisi pitänyt sattua. Poikkeuksellisuudestaan huolimatta asialla on laajempaa merkitystä, minkä vuoksi tapahtumia on syytä analysoida ja ottaa opiksi varoittavana esimerkkinä.

Mitä siis on tapahtunut? Pohjanmaalla sijaitsevan 16 000 asukkaan kunnan ylilääkäri pidatti yhden terveyskeskushammaslääkäriin virantoimituksesta syyskuussa 2004, koska ylilääkäriin alaisena toimiva ylihammaslääkäri epäili tämän käyttäneen väärin yhtä toimenpidepalkkioon oikeutavaa toimenpidekoodia ja näin laskuttaneen kuntaa liikaa. Virantoimituksesta pidättäminen ei kuulunut ylilääkäriin toimivaltaan. Asiaa jouduttiin puimaan kunnan eri toimielimissä useampaan kertaan päätöksenteossa sattuneiden muidenkin virheiden vuoksi, ja asia eteni aina Korkeimpaan hallinto-oikeuteen asti. Missään vaiheessa kunnan muu virkamies- ja luottamushenkilöjohto ei ilmeisesti kyseenalaistanut ylihammaslääkäriin ja ylilääkäriin perusteita virantoimituksesta pidättämiselle.

Virantoimituksen pidättämisen lisäksi ylihammaslääkäri teki kyseisestä hammaslääkäristä ilmoituksen Terveystieteiden tutkimuskeskukselle (TEO) ja ylilääkäri rikosilmoituksen poliisille. Edelliseen olivat perusteena muun muassa huonosta hoidosta aiheutuneet juurihoidot ja poistot kymmenille lapsille. Rikosilmoituksen perusteena oli epäily petoksesta edellä mainitun toimenpidekoodin käytössä. Syyttäjä päätti nostaa petossyytteen ja myös syytteen virkavelvollisuuksien rikkomisesta sekä vaatia vankeusrangaistusta ja virasta irtisanomista. Hammaslääkäri yritti yhdessä asianajajansa kanssa saada virantoimituksesta pidättämissä päätöksien nurin hallinto-oikeudessa, vastata TEO:n esittämään laajaan selvityspyyntöön ja valmistautua tulevaan kaksipäiväiseen oikeudenkäyntiin marraskuussa 2006. Hankalaan tilanteeseen toi lisärasitusta se, että asia kovasti kiinnosti tiedotusvälineitä, ja hammaslääkäri oli leimattu roistoksi jo monene kertaan.

TEO antoi päätöksensä syksyllä 2006. Päätöksen mukaan hammaslääkäriin toiminnassa ei ollut esiin tulleiden seikkojen valossa mitään huomautettavaa. Sen sijaan työnantajan tekemä ilmoitus lienee TEOssa herättänyt ihmetystä, koska lausunnossa mm. todetaan, että kaikki väitetyt potilaat eivät edes olleet kyseisen hammaslääkäriin potilaita. Myös toisesta kunnan palveluksessa olleesta hammaslääkäristä tehtiin ilmoitus TEOlle, mutta siitäkin vastauksesta näkyy TEO:n viranomaisten lievä ihmetys, miksi työnantaja teettää tällaisia selvityksiä.

Käräjäoikeus antoi päätöksensä juuri ennen joulua. Syytteet hylättiin, ja oikeuden päätöksessä todettiin, että kunta ei ollut pystynyt osoittamaan mitään väärinkäytöksiä tapahtuneen. Todistajina olleet kunnan muut hammaslääkärit todistivat toimineensa kuten syytteen saanut hammaslääkäri. Oikeusprosessin aikana oli myös käynyt selväksi, että työnantaja ei tuntenut Lääkärisopimusta tai ainakaan kiistan aihetta ja jo vuosikausia sopimuksessa ollutta toimenpidettä. Oikeuden päätöksessä todettiin, että Hammaslääkäriliiton niin ikään todistajina olleiden edustajien mukaan työnantaja ei tältä osin ollut ymmärtänyt sopimusta ja sen logiikkaa.

Kunnan tehtävänä on järjestää väestölle tarpeelliset terveyspalvelut. Tämä ei onnistu ilman osaavaa, motivoitunutta ja työhönsä sitoutunutta henkilökuntaa. Tätä sitoutumista etenään nykyisiin työelämän haasteisiin ei hankita käräjiltä, vaan se on luotava arjessa työntekijöiden ja työnantajien hyvällä toistensa luottamukseen ja kunnioitukseen perustuvalla yhteistyöllä.

Työnantajalla on toki toiminnan johto- ja valvontavastuu ja halutessaan työnantajalla on luonnollisesti oikeus antaa tarkempia menettelytapaohjeita vaikkapa toimenpidepuhe- käytöstä. Tätä mahdollisuutta esimerkikuntamme ei käyttänyt missään vaiheessa, vaan päätyi heti edellä kuvatun kaltaisiin järeisiin keinoihin. Miksi? Syyt ovat luultavasti seuraavan kaltaiset: toisaalta terveyskeskuksen johto, joka ei hallinnut johtamistyöhön kuuluvia tavanomaisia esimiestaitoja eikä myöskään tuntenut työolainsäädäntöä ja johtamansa alueen keskeisiä sopimuksia, toisaalta kunnan luottamusjohtoon usko johtavien viranhaltijoiden sanaan ja osaamiseen, mikä normaalitilanteissa onkin perusteltua. Tämä viimeksi mainittu luottamus virkamiehen sanaan saattaa selittää niin ikään käsittämättömältä tuntuneen syyttäjän päätöksen nostaa syyte.

Oikeus siis voitti, ja hammaslääkäri vapautettiin kaikista syyteistä. Nyt on ensiarvoisen tärkeitä, että terveyskeskukseen ja sen suun terveydenhuollon yksikköön saadaan taas työrauha. On tietenkin hyvin inhimillistä, että virhearviointeja tehneet johtavat viranhaltijat kenties vähättelevät tapahtunutta ja pyrkivät selittämään toimenpiteitään parhain päin. Kunnan luottamushenkilöjohdon tulee kuitenkin tehdä kaikkensa luottamuksen palauttamiseksi, avoimen ilmapiirin luomiseksi ja kunnan melkoisen kolauksen saaneen työnantajajargon parantamiseksi. Tämä edellyttää palkkaosastavien ja muiden mahdollisten korvausten maksamista viivyttämättä ja myös johtavien viranhaltijoiden toimien selvittämistä. Lisäksi tarvitaan yhtä pientä sanaa: anteeksi.

ANJA EEROLA